

Název díla: JAK JE DŮLEŽITÉ MÍTI FILIPA

Autor: OSCAR WILDE

Autor:

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (1854–1900)

- Ir, narozen v Dublinu
- prozaik, dramatik, básník a esejista
- nejúspěšnější dramaik pozdně viktoriánského Londýna
- otec oční a ušní chirurg povýšen do šlechtického stavu, matka úspěšná spisovatelka (pseudonym Speranza) a nacionalistka
- uměl plynne francouzsky a německy
- studoval klasickou filologii v Dublinu a na Oxfordu, byl vynikajícím studentem
- po škole se přestěhoval do Londýna, zajímal se o estetiku
- zvažoval, že konvertuje, ale po celý život zůstal katolíkem
- na studiích se seznámil s dekadenty, od té doby rád šokoval společnost
- vždy elegantní, šarmantní, ale výstřední
- vynikající vypravěč, bavil společnost
- přednášel v USA a Kanadě
- oženil se s bohatou Constance Lloyovou, byl finanční zajištěn
- měli dva syny, Cyrila (zabit v 1. světové válce) a Vyvyana (spisovatel, překladatel, autor pamětí)
- od r. 1891 byl jeho milencem lord Alfred „Bosie“ Douglas
- po čtyřech letech byl obžalován ze sodomie a obscénnosti (homosexualita byla tehdy trestná)
- odsouzen na dva roky nucených prací ve Wandsworthu, poté v Readingu
- ve vězení trpěl, byl nemocný, dopis pro milence mu nedovolili odeslat
- manželka ho opustila, změnila příjmení na Hollandovi
- po propuštění se toulal po Evropě, nejčastěji po Francii, nikdy se nevrátil
- sám se přejmenoval na Sebastiana Melmotha
- několik měsíců žil znovu s milencem Douglasem, ale rodiny jim nepřály
- zemřel na mozkovou meningitidu v hotelu v Paříži
- pochován na hřbitově v Paříži, pohřeb zaplatil lord Douglas

● **zařazení autora do uměleckého směru**

Dekadence, tzv. prokletí básníci

- označení pro francouzské básníky poslední třetiny 19. století
- označení použil Paul Verlaine v eseji *Prokletí básníci* (vydáno 1884) pro sebe, Tristana Corbiéra, Arthura Rimbauda a Charlese Baudelaira
- spojení s dekadentním způsobem života – drogy, alkohol, zločinnost, násilí, neúcta k pravidlům
- původně se označení prokletí básníci používalo jen pro autory zmíněné v eseji, později se používal pro všechny spisovatele, jejichž život byl protispolečenský → i pro O. Wilda
- žili naplno – bohémsky, bouřili se proti vlastní rodině i proti společnosti
- scházeli se v kavárnách, oblékali se výstředně, vzájemně si půjčovali peníze
- např. je k nim řazen renesanční básník Francois Villon nebo zakladatel hororu E. A. Poe, K. H. Mácha

znaky tvorby prokletých básníků:

- hlavní znak: krása v ošklivosti, svoboda, nezávislost jedince na společnosti, soustředěnost na vnitřní život člověka, právo osobitého vidění světa
- ve své době nebyli pochopeni, pobuřovali, inspirace dalších generací
- přinesli poezii novou inspiraci, protikladné dojmy hromaděny vedle sebe

● **určení století, v němž autor tvořil**

- poslední čtvrtina 19. století

● **určení dalších autorů stejného um. směru**

Francie:

Charles Baudelaire (šarl bodlér) (1821–1867)

- o generaci starší, ale řazen do této skupiny kvůli myšlenkové příslušnosti

Květy zla

Paul Verlaine (pol verlén) (1844–1896)

- představitel prokletých básníků a symbolismu, žil bohémským životem

- žil s Rimbaudem, propadl tuláctví a alkoholu, rozchod = postřelil ho, 2 roky ve vězení

sbírka *Moudrost* - předvedení polepšení

sbírkou *Dávno a nedávno, Verše saturnské* – inspirovány Baudelairem

Jean Artur Rimbaud (žan artyr rembo) (1854–1891)

- zřejmě nejproslulejší z prokletých básníků

- velmi nadaný – geniální dítě, výborný student, ale nepřizpůsobivý – 2 x utekl z domova

- podle F. X. Šaldy „božský rošťák“

- veškeré dílo napsal mezi 15. a 20. rokem, publikoval jen v časopisech

- jeho díla vydal jeho milenec Paul Verlaine

básně *Mé tuláctví, Román* (obě posmrtně 1895)

sbírka básní v próze *Iluminace* - objevena náhodně, tajemné asociace, vydána posmrtně Verlainem

skladba *Opilý koráb* (1871) - asi nejznámější dílo, koráb = básník

Amerika:

Edgar Allan Poe (1809–1849)

- romantický básník, prozaik, literární teoretik, esejista

- z rodiny kočovných herců, otec se upil, matka zemřela, když mu byly 2 roky

- živil se jako redaktor, vyhozen za opilství

- psal fantastické a mystické příběhy – zakladatel detektivky

- „mistr krátké prózy“ – skvěle zachycuje stavy mysli svých postav

- považován za předchůdce hororu a sci-fi

- psal také humoristické povídky

- v některých povídkách využívá logický deduktivní postup při odkrývání tajemství – texty považovány za první detektivky (vyšetřovatel Dupin)

soubory detektivek: *Zánik domu Usherů, Grotesky a arabesky, Vražda v ulici Morgue, Jáma a kyvadlo, Zlatý brouk, Černý kocour*

- životní dílo = báseň *Havran* (+ stať *Filozofie básnické skladby*)

● **názvy (případně obsahy) dalších autorových děl**

poezie:

Básně – dekadentní sbírka

Balada o žaláři v Readingu – mluví o pobytu v žaláři

próza:

jediný román *Obraz Doriana Graye* – mladý a krásný Dorian nechce zestárnout a svoje přání vysloví před obrazem, který maluje jeho přítel Basil. Od té doby stárne místo Dorian jeho podobizna na obraze.

pohádky – andersenovské ladění, *Šťastný princ a jiné pohádky*

Strašidlo cantervillské

Lady Fuckingham – erotická novela, autorství není prokázáno

drama:

Salome – předloha pro operu R. Strausse

Vějíř lady Windermereové, Ideální manžel – konverzační komedie

Charakteristika uměleckého textu jako celku:

- **literární druh**

drama

- **literární forma**

drama

- **literární žánr**

konverzační komedie

- **dominantní slohový postup**

vyprávěcí

- **typ vyprávěče**

dialog – střídání jednotlivých promluv (replik)

- **vysvětlení názvu díla**

Jak je důležité mít Filipa – hrdinka vysloví tvrzení, že chce pouze muže, který se jmenuje Filip. Zároveň se jedná o slovní hříčku – kdo má Filipa, tomu to pálí, je bystrý.

Podtitul Lehkovážná komedie pro vážné lidi – humorné doporučení, komu je hra určena.

- **posouzení aktuálnosti díla**

Oba páry touží po lásce a aby ji mohly mít, nestydí se lhát, zapírat, vymýšlet si... Boj za lásku všemi prostředky je stále aktuální.

- **určení místa a času textu**

místo: Londýn, venkovské sídlo ve Wooltonu

čas: rok 1894

- **stručné nastínění děje**

1. dějství, v bytě Algernona:

Jack Worthing, sirotek, který byl kdysi nalezen v tašce, přichází do bytu svého přítele Algernona a vypráví mu o tom, že se chce oženit s jeho sestřenicí Gvendolínou. Také mu sdělí, že se nejmenuje Filip, jak mu dodnes tvrdil, ale Jack. Jméno Filip používá pro svého smyšleného bratra, když potřebuje opustit své venkovské sídlo ve Wooltonu, kde vychovává schovanku Cecílii. Bojí se, že by na ni Gvendolína mohla žárlit. Algernon to příliš nepřekvapuje, sám jako výmluvu používá smyšleného přítele Bunburyho. Do bytu přichází Gvendolína se svojí matkou lady Bracknellovou. Když se matka vzdálí, požádá Jack Gvendolínu o ruku a ona souhlasí. Také by jí rád přiznal své pravé jméno, ale Gvendolína prohlásí, že by si vzala pouze muže se jménem Filip. Domluvený sňatek se nelíbí její matce, je proti, protože Filip je podle ní z pochybných poměrů.

2. dějství, na Jackově venkovském sídle

Algernon chce poznat Jackovu schovanku Cecílii, a tak se rozhodne, že se bude vydávat za onoho vymyšleného Jackova bratra Filipa, a odjíždí do Wooltonu. Ve stejné době se sem vrací Jack a oznamuje místnímu faráři a vychovatelce, že jeho bratr Filip zemřel. Poprosí faráře, aby ho na jeho památku nechal překřtít na Filipa. Najednou se tu objevuje Algernon vydávající se za Filipa, mluví s Cecílií a zamiluje se do ní.

3. dějství, na Jackově venkovském sídle

Algernon-Filip požádal Cecílii o ruku a ona jeho nabídku přijímá. Již dlouho snila o muži jménem Filip, dokonce si o něm psala do deníčku. Algernon proto žádá místního faráře, aby byl také překřtěn na Filipa. Do domu přijíždí Gvendolína a seznamuje se s Cecílií. Dívky se ihned stávají přítelkyněmi. Cecílie vypráví o tom, že jejím poručníkem je John a že se bude brzy vdávat za jistého Filipa. Gvendolína namítá, že to ona je zasnoubená s Filipem. Hádají se a jejich spor se utiší až ve chvíli, kdy se na zahradě objeví Jack a Algernon. Obě dívky ruší zasnoubení a muži si vzájemně zakážou sňatek. Přijíždí lady Bracknellová, Gvendolínina matka, a když se dozví, jak je Cecílie bohatá, svolí ke svatbě Cecílie a Algernona. Na scéně se objevuje slečna Prismová, vychovatelka Cecílie. Ukáže se, že to byla ona, kdo nechal syna

lady Bracknellové, malého Jacka, na nástupišti. Jack a Algernon jsou tedy bratři. Jack byl navíc pokřtěn jménem Filip, a tak je Gvendolína spokojená.

- **určení smyslu díla**

Pro lásku je třeba obětovat cokoli, třeba jméno nebo identitu.

- **pravděpodobný adresát**

Dle podtitulu autora se jedná o „Lehkovážná komedie pro vážné lidi“. Autor chtěl pobavit, ale zároveň šokovat znuděnou společnost.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla**

Hra vyšla roku 1895, kdy byl Wilde obviněn z homosexuality a následně uvězněn. Měla úspěch, ale její autor už si nemohl slávu příliš užít.

- **tematicky podobné dílo**

Ideální manžel – konverzační komedie téhož autora ze stejného roku

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací**

Hra byla mnohokrát zpracována pro divadlo, televizi i film.

Poslední filmové zpracování je z roku 2002 a je hodnoceno jako zdařilé – má 79 %.

Úryvek k rozboru:

- ALGERNON: Nic mě nepřinutí rozejít se s Bunburyem. A jestli se někdy oženíš, což se mi zdá nanejvýš problematické, budeš velice rád, že Bunburyho znáš. Muž, který se ožení a nezná Bunburyho, má tuze nudné časy.
- JACK: Hlouposti! Jestli si vezmu tak rozkošnou dívku, jako je Gvendolina – a v životě jsem neviděl žádnou jinou, kterou bych si chtěl vzít – určitě nezatožím znát Bunburyho.
- ALGERNON: Tak ho zatouží znát tvoje žena. Ty si zřejmě neuvědomuješ, že v manželství musí být na zábavu tři, dva na to nestačí.
- JACK (mravoučně): Můj milý mladý příteli, tuhle teorii hlásá už padesát let zkažené francouzské drama.
- ALGERNON: Ano. A šťastný anglický domov ji prokázal v praxi za dobu poloviční.

Charakteristika úryvku z uměleckého textu:

- **atmosféra úryvku**

Lehká, zábavná, muži spolu duchaplně konverzují o potřebě smyšleného přítele Bunburyho, který ženatým mužům poskytuje výmluvy.

- **počet postav**

2 – Jack a Algernon

- **charakteristika vystupujících postav (přímá, nepřímá)**

Jack Worthing (Filip) – miluje Gvendolínu, vychovává Cecílii; je sirotek, byl nalezen v cestovní brašně; ve městě se vydává za Filipa

Algernon – bratranec Gvendolíny, autor pana Bunburyho = výmluvy na cokoli, je odpůrce sňatků, přelétavý, kousavý

- **charakteristika dalších postav**

Gvendolína – snoubenka Jacka, hezká, chytrá, chce muže jménem Filip

Cecílie – Jackova schovanka, mladá a naivní, píše si deník, velmi hezká

Lady Bracknellová – matka Gvendolíny, konzervativní, s předsudky, záleží jí na finančním zajištění dcery

Slečna Prismová – vychovatelka Cecílie, dřív vychovatelka Jacka, kterého ztratila na nádraží, je roztržitá

- **vztahy mezi postavami**

Jack + Gvendolína – snoubenci

Jack + Algernon – přátelé, později se ukáže, že jsou to bratři

Jack + Cecílie – poručník a jeho chráněnka

Cecílie + Algernon – snoubenci

Cecílie + slečna Prismová – schovanka a její vychovatelka

Gvendolína + lady Bracknellová – dcera s matkou

- **zařazení úryvku do kontextu celého díla**

úryvek je ze začátku prvního dějství, kdy se muži baví o potřebnosti manželství.

- **použité jazykové prostředky**

dialog Jacka a Algernona – lehký, inteligentní humor

nadsázka - *v manželství musí být na zábavu tři, dva na to nestačí*

apostrofa - *Můj milý mladý příteli*

ironie - *A jestli se někdy oženíš, což se mi zdá nanejvýš problematické,*

metonymie - *Tak ho zatouží znát tvoje žena.* (= bude mít potřebu lhát)